

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 3, 4, 6, 6², 8, 10¹,
10³, 10⁴, 19, 20, 22, 22¹, 24, 27¹, 28, 46, 60 IR 62 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO
PAPILDYMO 28² STRAIPSNIU IR VII SKYRIUMI BEI 9, 10 IR 10² STRAIPSNIŲ
PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP NR.:TAP-22-1129, TAP-22-1128; TAIS NR.: 22-8053(2), 22-8054(2)))**

2022-07-04 Nr. NV-1950

Vilnius

Projekto rengėjas: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslai:

1. didinti notarų teikiamų paslaugų prieinamumą;
2. užtikrinti, kad už notarinių veiksmų atlikimą būtų mokama pagrįsta kaina, o ją nustatant būtų tinkamai įgyvendinama valstybės politika finansų, socialinės apsaugos, teisingumo srityse;
3. didinti informacijos apie notarus ir jų atliekamus veiksmus prieinamumą visuomenei.

Esama situacija:

1. Pagal Notariato įstatymo 19 str. 1 d., **už notarinių veiksmų atlikimą**, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas **notaras ima atlyginimą, kurio dydį (įkainius) nustato teisingumo ministras**, atsižvelgdamas į šio įstatymo 19¹ straipsnyje nurodytus notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo kriterijus ir suderinęs su finansų ministru.

2. Notariato įstatyme **nėra įtvirtintas imperatyvus įpareigojimas periodiškai peržiūrėti notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos nustatymo poreikį**. Notarų skaičių tvirtina teisingumo ministras remiantis teisingumo ministro patvirtinta metodika ir atsižvelgiant į įstatyme įtvirtintus kriterijus. **Notarų veiklos teritoriją nustato teisingumo ministras** pagal savo patvirtintą Notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikių vertinimo metodiką. Valstybės kontrolės ataskaitoje nurodoma, kad nuo 2017 m. notarų skaičius nuolat mažėjo, 2020 m. veiklą vykdė apie 20 proc. mažesnis notarų skaičius negu nustatyta, 4 savivaldybėse notaras nedirbo, 18 savivaldybių neatitiko metodikoje nustatytų kriterijų.

3. Notarų rūmai visuomenės informavimo tikslais savo interneto svetainėje skelbia Lietuvos notarų sąrašą, tačiau šios **informacijos paskelbimas el. erdvėje visuomenei nepakankamas** – trūksta informacijos apie atliekamus notarinius veiksmus, asmenis, kurie turi teisę atlikti notarinius veiksmus, notarinių veiksmų teikimo būdą, įkainius, privalomumą pagal teisės aktus, tam, kad sužinotų reikiamą bendro pobūdžio informaciją, asmuo turi vykti į notaro biurą ir pan.

4. Viešame konkurse eiti notaro pareigas turi teisę dalyvauti **ne vyresni kaip 60 metų asmenys**.

5. Pagal šiuo metu nustatytą teisinį reguliavimą nėra nustatyti jokie terminai, ribojantys notarų dalyvavimą kitose institucijose, kas **praktikoje sukuria tokias situacijas, kai asmenys yra skiriami eiti notaro pareigas, tačiau jų nevykdo daugiau nei 10 metų.**

6. Notariato įstatyme **nėra aptarta, kaip notarinis veiksmas gali būti atliktas mišriuoju būdu**, t. y. kai vienas sandorio dalyvis pas notarą atvyksta fiziškai, o kitas sandorio dalyvis pasirenka sandorį sudaryti ir pasirašyti nuotoliniu būdu.

Projekto esmė.

1. Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti, kad **už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas notaras ima atlyginimą, kurio dydį (įkainius) nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė**. Vyriausybė taip pat patvirtins notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo metodiką, atsižvelgdama į Notariato įstatymo 19¹ straipsnyje nurodytus notarų atlyginimo dydžių (įkainių) nustatymo kriterijus.

2. Teisingumo ministerijai bus nustatyta pareiga kiekvienais kalendoriniais metais iki spalio 1 d. įvertinti poreikį **dėl notarų skaičiaus ir jų veiklos teritorijos nustatymo**.

3. Teisingumo ministerija ir Notarų rūmai savo interneto svetainėse turės skelbti notarų atliekamų notarinių veiksmų sąrašą ir informaciją apie notarinio veiksmo atlikimo privalomumą, informaciją apie tai, kokie notariniai veiksmai gali būti atliekami nuotoliniu būdu, notarų atlyginimo už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas dydžius (įkainius), atvejus, kai atlyginimo dydžiai gali būti mažinami arba nuo atlyginimo apmokėjimo atleidžiama, notarinių veiksmų ar atsisakymo juos atlikti apskundimo tvarką;

4. siūloma atsisakyti diskriminuojančios nuostatos amžiaus pagrindu, kad dalyvauti viešame konkurse eiti notaro pareigas gali ne vyresni kaip 60 metų asmenys.

5. tikslinami Notarų rūmų uždaviniai ir funkcijos, taip pat įstatymo lygmeniu sureguliuojami Notarų rūmų valdymo ir kitų pagrindinių organų sudarymo tvarką ir kompetencijas.

6. reglamentuojami pagrindinių notarinių veiksmų atlikimo mišriuoju būdu, t. y. kai vienas sandorio dalyvis pas notarą atvyksta fiziškai, o kitas sandorio dalyvis pasirenka sandorį sudaryti ir pasirašyti nuotoliniu būdu, principai, nustatoma, kad notaras sandorio šalims išduoda notaro patvirtintą sandorio dokumentą be notarinio veiksmo dalyvių parašų. Toks notaro patvirtintas sandorio dokumentas bus išduodamas elektroniniu formatu. Notaras taip pat galės išduoti notaro patvirtinto sandorio elektroninio dokumento popierinę kopiją arba nuorašą.

7. Pagal galiojantį teisinį reguliavimą notaras turi teisę teikti mediacijos paslaugas, todėl analogišką teisę siūloma suteikti ir kandidatams į notarus (asesoriams).

Projekto nauda: priėmus įstatymo projektą bus:

1. nustatytas teisinis pagrindas Vyriausybei patvirtinti notarų įkainių nustatymo metodiką, kurioje būtų įtvirtintas **aiškaus ir skaidraus notarų atlyginimo nustatymo mechanizmas**, nustatytas kiekvieno Notariato įstatyme įtvirtinto kriterijaus turinys ir įvertis bei kuria vadovaujantis **bus galima nustatyti ekonomiškai pagrįstus notaro atlyginimo įkainius**, atitinkamai ir objektyviai įvertinti, ar nustatyti įkainiai atitinka Notariato įstatyme nustatytus kriterijus;

2. įkainių tvirtinimas Vyriausybės lygmeniu sudarys prielaidas sistemingesniam, įvertinančiam platesnius reguliavimo aspektus, labiau atliepiančiam skirtingų socialinių grupių poreikius įkainių nustatymui;

3. įtvirtintas skaidresnis Notarų atestacijos komisijos sudarymas sudarys prielaidas objektyviau vykdyti notarų atestavimą;

4. bus įtvirtintas informacijos apie notarinius veiksmus išviešinimas, kas užtikrins notarų atliekamų notarinių veiksmų geresnį prieinamumą.

5. bus užtikrinti notarų ir jų biurų prieinamumas visoje šalies teritorijoje, notaro paslaugų teikimas konkrečioje savivaldybėje būtų prognozuojamos ilgesnėje perspektyvoje.

Atitiktis Vyriausybės programai: Įstatymo projektu prisidedama prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 197.5 punkte numatyto siekio – notarų įkainių reguliavimas bus paremtas planavimu, skaidrumu, objektyviai pagrįstomis sąnaudomis, bus užtikrinta, kad visi įkainiai ir jų sandara būtų maksimaliai vieši ir suprantami visuomenei, taip pat įgyvendinamas Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155, 8.4.4 papunktyje numatytas veiksmas „Išanalizuoti antstolio vykdymo išlaidų dydžių ir notaro atlyginimo įkainių galimus nustatymo kriterijus ir tvarką, parengti ir priimti teisės aktus dėl jų pakeitimo“ (veiksmo įgyvendinimo terminas – 2023 m. IV ketv.).

Projektu **įgyvendinamos Valstybės kontrolės** 2020 m. gruodžio 14 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-14 „Ar užtikrinama, kad antstoliams ir notarams pavestos valstybės funkcijos būtų vykdomos efektyviai“ (toliau – Valstybės kontrolės ataskaita) **pateiktos rekomendacijos**.

Valstybės biudžeto poreikis. Įstatymo projektui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

Derinimas.

Įstatymo projektas derintas su Finansų, Socialinės apsaugos ir darbo, Užsienio reikalų, Vidaus reikalų ministerijomis, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Valstybės kontrole, Lietuvos notarų rūmais ir valstybės įmone Registrų centru.

Finansų ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Valstybės kontrolė pastabų ir pasiūlymų neturėjo.

Įstatymo projektas taip pat buvo patikslintas pagal dalį Socialinės apsaugos ir darbo, Užsienio reikalų, Vidaus reikalų ministerijų, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Lietuvos notarų rūmų pastabų. Kita dalis šių institucijų pateiktų pastabų, į kurias Teisingumo ministerija siūlė neatsižvelgti, buvo aptarti su atitinkamų institucijų atstovais darbo tvarka.

Vidaus reikalų ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Lietuvos notarų rūmų pastabos, į kurias neatsižvelgta ir kurios nebuvo aptartos darbo tvarka, aptariamoms pridedamoje derinimo pažymoje.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022-07-04 išvadoje Nr. NV-1948 Projektui pateiktus siūlymus ir Projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje, prieš tai apsvarsčius Tarpinstituciniame pasitarime.